

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio sexta. Vtrum circuncisio fuit conuenienter instituta, vbi agitur de tempore & populo, & de ritu circuncisionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

conferebatur gratia ex opere operato. Cuius ratio est, quia in sacramentis non confertur gratia nisi suscipienti sacramentum (sicut cōferenti vsus possit esse meritorius) sed sacramenta primo modo dicta non suscipiebantur ab aliquo proprie per modum sacramenti, sed erant oblationes Deo factæ a populo per manus ministrorum legis, ergo per talia sacramenta nulli conferebatur gratia.

¶ Si autem loquamur de sacramētis strictius sumptis, sic in quibusdam conferebatur gratia, in quibusdam non quia quum sacramenta efficaciam habeant ex institutione diuina, illa sacramenta veteris legis quæ a Deo instituta sunt ad effectum qui non potest haberi sine gratia, aut ad officium quod non potest bene exerceri sine gratia conferebant gratiam ex pactione & ordinatione diuina: non enim deficit Deus in necessariis, & talia videntur fuisse circumcisio, quæ ordinabatur ad deletionem peccati originalis, quæ non potest fieri sine gratia, & vnctio sacerdotalis, quæ ordinabatur ad sacramentorum administrationem, quæ non poterat bene fieri sine gratia, vt infra patebit. Alia autem sacramēta quæ ordinata sunt ad effectum, propter quem non requireretur gratia, non conferebant gratiam, sicut fuit in emundatione leprosi, qui aspergebatur cum ligno cedrino, & hyssopo intincto sanguine pasferis immolati, & cum ceteris quæ tanguntur Leuit. 14. & in similibus, quia hæc si significabant aliquid sacrum in noua lege futurum, tamen pro tunc non exhibebantur nisi propter corporalem effectum, scilicet ad tollendum aliquam irregularitatem legis, propter quam arcebantur ab ingressu castrorum, vel templi.

12 AD rationes patet responsio. Ad primam, concessum enim est quod vnctio sacerdotalis conferebat gratiam de qua procedit illa obiectio.

13 Ad secundam dicendum quod sacramenta propinquiora nouæ legis fuerunt perfectiora ceteris partibus, vt fiat comparatio eorum inter se, quæ in lege & ante legem instituta fuerunt solum ad significandum, & aliorum inter se, quæ instituta fuerunt ad sanctificandum: & ideo si sub lege fuisset aliquod sacramentum institutum contra originale peccatum, fuisset perfectius & efficacius quam circumcisio, & forte dici posset quod vnctio sacerdotalis fuit perfectior. Ad minorem etiam posset dici quod circumcisio fuit quæ propinqua sacramētis nouæ legis, sicut fuerunt sacramenta veteris legis quantum ad durationem: quia simul cessauit cum legalibus, sicut quantum ad suam institutionem præcesserit legalia.

14 ARGUMENTA in oppositum probant, quod sacramenta largi sumpta non conferebant gratiam, quod concessum est.

Sententia seu diuisio secundæ partis distinctionis primæ in generali & speciali.

Fuit autem inter sacramenta. Superius determinauit Magister de sacramētis in cōmuni: hic determinat specialiter de quodam sacramento veteris legis, scilicet de circumcisione, quæ cum sacramētis nouæ legis aliquam similitudinem habebat. Et diuiditur in duas partes. Quia primò determinat de circumcisione quæ fiebat octaua die. Et secundò mouet quæstionem de pueris qui moriebantur ante octauam diem. Secunda ibi. Si verò quæretur. Prima diuiditur in partes quatuor. Primò ostendit eius efficaciam. Secundò institutionem. Tertio, institutionis rationem. Quarto, mutationem. Secunda ibi. Hic est dicendum. Tertia ibi, data autem fuit. Quarta ibi. Ideo autem mutata est. Prima in duas. Primò tangit efficaciam circumcisiois. Secundò ostendit quod iidem habebant quædam remedia ante præceptum de circumcisione datum ibi. Quæritur autem de viris qui fuerunt. Et hæc est sententia & diuisio lectionis in generali.

1 IN speciali autem sic procedit Magister, & proponit quod sacramentum circumcisiois, quamuis sit de sacramētis veteris legis, tamen antiquis idem remedium conferebat contra peccata quod modò baptismus, tamen non aperiebat ianuam regni celestis, quod autoritatibus confirmat. Postea quærit quod remedium habebant contra peccatum viri ante circumcisioem, & femine ante & post. Et respondet quod illi qui ex stirpe Abrahæ descens

debant, per circumcisioem iustificabatur. Qui verò ante circumcisioem fuerunt paruuli, quidam in fide patrum, parentes verò virtute sacrificiorum, mulieres verò ante circumcisioem & post, per fidem & operationem bonā, vel suam, si erant adultæ, vel parentum si erant paruuli: quod autoritatibus confirmat. Postea determinat de institutione circumcisiois quantum ad quatuor, ostendens primò cui data sit, scilicet Abrahæ primò, & consequenter femini eius. Secundo quare data est ipsi, propter duo, Primò propter meritum obedientiæ in signum fidei magis, & in distinctionem populi Iudaici à ceteris populis. Secundo in qua parte fiebat, quia in carne præputii, & hoc duplici ratione. Primò quia concupiscentia per quam peccatum originale contrahitur à parentibus, in cuius remedium instituta est circumcisio, dominatur in illa parte magis. Secundò, vt in illa parte homo signum obedientiæ reciperet, in qua primus homo primò in obedientiam sensit. Quarto dicit quo tempore, & quo instrumento, quia octauo die, & cultro lapideo. Et hoc ad designandū duo. Primò resurrectionem carnis octaua etate faciendam, in qua corruptio carnis ab electis tolleretur. Secundo ostendit resurrectionem Christi tertia die factā, per quam anima cuiuslibet in ipsum credentis circumcidetur à peccatis. Postea dicit quod ideo per baptismum circumcisio fuit mutata, quia sacramentum baptismi communius est & perfectius: in circumcisioe enim solum peccata remittebantur, sed gratia non conferebatur, in baptismo verò gratia non habenti confertur, & habenti augetur. Vltimò quæritur vtrum paruuli qui moriebantur ante octauam diem, quæ secundum legem debebat fieri circumcisio saluarentur. Et dicit quod non, sicut modò non saluantur pueri qui moriuntur ante baptismum. Subdit tamen quod propter necessitatem licebat pueros circumcidere ante octauam diem. Et in hoc terminatur sententia, &c.

QUESTIO SEXTA.

Vtrum circumcisio fuerit conuenienter instituta.

Tho. 3. q. 70. ar. 2.

Circa lectionem istam quærentur tria. Primum est de circumcisioe. Secundum est de remedio paruulorum ante circumcisioem. Tertium est de cessatione circumcisiois & legalium. Adhuc circa primum quærentur duo. Primum est de institutione circumcisiois. Secundum est de eius efficaciam. Quantum ad primum quæritur vtrum circumcisio fuerit conuenienter instituta. Et arguitur quod non, quia peccatum originali non debetur pena sensibilis, sed solum pena damni, sed in circumcisioe fuit magna pena sensibilis, ergo circumcisio non fuit conueniens remedium peccati originalis.

2 Item medicina debet proportionari morbo, sed peccatum originale fuit communis morbus omni populo & omni sexui, ergo medicina eius debuit esse communis omnibus: quod non fuit circumcisio, quæ data fuit soli populo Israelitico, & tantum viris, & non mulieribus.

3 IN contrarium est quod fuit instituta à Deo à quo nihil fit nisi conuenientissimè.

4 **RESPONSIO.** Circa circumcisioem est tria considerare: tempus quando deus eam instituit, populum cui data fuit, & ritum qui seruari debuit. Et quantum ad hæc tria fuit circumcisio conuenienter instituta. Quod patet quantum ad primum: data enim fuit ante legem scriptam, & conuenienter, quia lex scripta non fuit data nisi populo fideli. Fides enim est fundamentum diuinæ legis. Ex hoc sic arguitur: populus fidelis recepturus legem debuit distingui prius ab infidelibus aliquo signo fidei, sed ad hoc data fuit circumcisio, ergo ipsa dari debuit ante legem. Et quia Abrahā primus segregauit se à societate infidelium & familiam suam secundum mandatum Dei dicentis: Egrede de terra tua & cognatione, ideo merito ipsi & semini eius data fuit primò circumcisio, & hoc est quod dicitur Rom. 4. quod signum accepit circumcisiois signaculum iustitiæ fidei.

5 Secundum patet scilicet quod solum debuit dari populo Israelitico, & solis viris non mulieribus: de populo patet

Vide Tho. ar. 1. ad. 3.
 ex iam dictis, quia illi populo dari debuit circumcisio qui debuit ab aliis distingui ob susceptionem legis, sed ille fuit solus populus filiorum Israël, licet enim in aliquibus aliis personis esset fides vt in Iob & forte in pluribus aliis in nullo tamen populo vno fuit fides nisi in illo, ergo illi soli populo debuit dari circumcisio, vnde & si Abraham fuit data circumcisio & femini eius Gen. 17. tamen per diuinam electionē separatus est Ismahel a femine Gen. 21. In Isaac vocabitur tibi semē non in Ismahel. Item Esau separatus est a Iacob, sicut scribit Mala. 1. Iacob dilexi, Esau odio habui. quod recitat Aposto. Rom. 9. In filiis autem Iacob nō est facta aliqua segregatio & ideo omnibus illis & solis circumcisio competebat, successores autem Ismahel & Esau ad circumcisioē tenebantur quandiu fuerunt de familia Abraham & Isaac, non autem post recessum ab eis.

Vide Tho. ar. 1. ad. 4.
 6 Quod autem solis masculis dari debuerit patet, quia circumcisio instituta fuit contra originale peccatum non solum ad effectum remissionis, sed in signum translationis, sed causa translationis originalis peccati est solus masculus: si enim Adam peccasset & non Eva, nihilominus peccatum originale traductum fuisset. Si verō Eva peccasset & non Adam, non fuisset propter hoc traductum, vt fuit visum in libro secundo, ergo solis masculis debuit dari circumcisio. & sic patet secundum.

Vide Tho. ar. 1. ad. 1.
 7 Quantum ad tertium notandum est q̄ circa ritum circumcisionis quædā fuerunt de necessitate sacramenti, alia quæ de præcepti necessitate, alia verō solū de solennitate. De necessitate sacramenti fuerunt determinatio membri & modus circumcidendi, scilicet secundum figurā circula- rem: de necessitate præcepti fuit quod circumcisio paruulo rum non differretur vltra octauā diem, de solennitate ve- rō fuit q̄ cum cultro lapideo fieret. Ratio primi est ista: quia illa sunt de necessitate sacramenti quæ directē signi- ficiant interiorē effectum sacramenti, quia sacramēta illud efficiunt quod figurant, sed interior effectus circumcisio- nis fuit purgatio originalis peccati, scilicet cuius signum fuit determinatio membri, & modus circumcidendi, ergo ista fuerunt de necessitate circumcisionis. Maior patet. mi- nor probatur, quia originale peccatum est vitium tradu- ctum per generationem & circulariter, eō quod persona primo infecti naturam & deinde natura personā: signum autem manifestum huius infectionis est ablatio circula- ris præputii a membro generationis, quare &c.

Vide Tho. ar. 1. ad. 2.
 8 Secundum patet scilicet quod dies octauus esset so- lum de necessitate præcepti, non autem de necessitate sa- cramenti. De die enim octauo datū est præceptum Gen. 17. quod extendebatur solum ad paruulos. Profelytis enim & aduenis accedentibus ad fidem & ritum Iudeorum, sic- ut Achior de quo habetur Iudith. 9. non erar determi- natus dies ad circumcidendum, & Abraham ipso die cir- cuncisus est quo accepit præceptum, vt habetur Gene. 17. Ex quo patet quod determinatio diei nō fuit de neces- sitate sacramenti: quia quod est de necessitate sacramenti respicit æqualiter omnes, sed determinatio diei non respi- ciebat æqualiter omnes, ergo &c. Et quia circa sacramēta omisio illorum quæ sunt de necessitate solum præcepti non euacuat sacramentum, licet scienter id omittens pec- cet, ideo circumcisio facta post octauum diem valebat, sed differēs peccabat, scilicet pater & illi quibus incumbebat circumcidere puerum. Excusantur tamē a peccato illi qui non circumciderunt filios suos in deserto propter neces- sitem quæ tangitur Iosue. 5. scilicet quia nesciebant quan- do castra mouenda erant, quæ iudicio columnæ nubis mouebantur. De illis autem qui ex sola negligentia vel contemptu prætermittebant, dicit August. quod inobe- dientiam incurrebant.

Vide Tho. ar. 1. ad. 3.
 9 De præueniendo autem diē octauum videtur Ma- gister sentire in litera quod licitum erat imminente mor- tis articulo. Alii verō dicunt contrarium, quod etiā sentit Hugo de san. Victore, & probatur per ritum quem adhuc obseruant Iudæi qui ante octauū diem nullū paruulum circumcidunt. Et per glosam quæ habetur Prouer. 4. super illud quod dicit Salomō alius de seipso: vnigenitus eram coram matre mea, quæ dicit q̄ alius filius Bersabeæ non computabatur, quia ante octauum diem fuit mortuus, & ideo non fuit nominatus, quia nec circumcisus, eo quod in circumcisioe imponebatur nomen, vt apparet Luc. 2.

de Iohanne, & Luc. 2. de Christo. Itē patet per simile, quia nullum animal offerebatur domino ante octauū diem, vt habetur Exod. 22. saluabantur autem in fide paritum, sicut pueri ante datam circumcisioem, & post datam cir- cuncisioem mulieres quibus non erat datum circumci- sionis remedium.

10 Tertium apparet, scilicet quod cultellus lapideus solum erat de solennitate sacramenti, quia ea quæ sunt de necessitate sacramenti vel præcepti in ipsa institutione sa- cramenti traduntur: obligāt enim quotienscumq̄ imminet sacramentum ministrare, sed in institutione circumcisio- nis Gen. 17. nulla fuit facta mentio de cultello lapideo, er- go non fuit de necessitate sacramenti vel præcepti: vnde nec Iudæi modō cultello lapideo circumcidunt. Fuit enim de necessitate ad significadum quod per petrā, Chri- tum scilicet omnis superfluitas auferretur ab electis. Et ideo in principalibus circumcisioibus adhibitus fuit cultellus lapideus, vt patet Iosue. 5. & de Sephora, Exod. 4. licet for- tē illa adhibuerit petram ad circumcisioem filii magis ex necessitate, quā pro solennitate.

11 AD primum arg. dicendum quod pœna sensibilis quæ est in circumcisioe est ex natura actus, & non pro sa- tisfactione culpæ, sicut & in baptismo est pœna sensibilis, cum aqua est nimis frigida.

12 Ad secundum patet responso, per ea quæ dicta sunt in secundo articulo quæstionis, quia circumcisio non fuit solum generale remedium cōtra originale peccatum, sed vt significans causam translationis eius, quæ est in solis masculis, ideo &c.

QVÆSTIO SEPTIMA.

Vtrum circumcisio auferbat culpam, & conferebat gratiam.

Tho. 1. q. 90. ar. 4.

Secundo queritur vtrum circumcisio auferbat culpam originalem, & conferebat gratiam: quia sacramenta solum illud efficiunt quod figurāt, sed circumcisio solum significabat ablationē non collationem, fiebat enim sola ablatione præputii, ergo solum auferbat culpam, & non conferebat gratiam.

2 Item poterat cōtingere quod circumcidendus haberet peccatum actuale mortale, sed gratia nō stat cum peccato actuali mortali, ergo si circumcisio in adulto confere- bat gratiam, sequitur quod circumcisio auferbat peccatum actuale, quod nusquam legitur.

3 IN contrarium est quod dicit Augu. & habetur in litera. Et legitur de conse. distin. 4. capitulo, ex quo insin- rata est circumcisio. vbi dicit sic: ex quo instituta est circum- cisio in populo Dei, quæ erat tunc signaculum iustitiæ fi- dei ad purgationē valebat magnis & paruis originalis, veterisq̄ peccati, sicut baptisus ex illo tempore valere inceptit ad inuouationem mentis, ex quo institus est, sed baptisus nunc auferit culpam, & confert gratiam, ergo circumcisio tunc.

4 Idem expressius dicit Beda in homil. super Luc. 2. sic per illo verbo, postquam consummati sunt dies octo. & habetur in litera.

5 RESPONSIO. Videnda sunt duo. Primum est an circumcisio auferret culpam. Secundum, vtrum confer- ret gratiam.

6 QVANTVM ad primum sciendum est q̄ hoc, scilicet quod circumcisio auferret culpā, non possumus cōuin- cere nisi vel ex eius significatione, vel ex institutione. Ex primo non, quia multa fuerūt legalia, quæ expressius vel æquē expressē figurabant mundationem a culpa, sicut cir- cuncisio, vt pote Iorio in aquis vinētibus, de qua habetur Leuit. 15. & expiatio per aquā lustrationis, de qua habetur Num. 8. & 19. cap. & tamen hæc non auferabant culpam. Restat ergo quod hoc conuincatur ex eius institutione. Institutionem autem eius ad hoc, scilicet ad auferendum culpam originalem probare non possumus, nisi ex dictis scripturæ. Et isto modo Beda probare conatur vbi supra, dicens sic: Qui nunc per euangelium terribiliter & salu- briter clamat, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare in regnum dei, ipse dudum cla- mabat per legem suam, anima cuius præputii caro circun- cisa nō fuerit, peribit de populo suo, quia pactum meum irritum fecit, Ex quo videtur quod similis sit cōminatio